

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ
СПОСТЕРЕЖЕННЯ

АКЦІЯ “КРОКУЄМО З НАМИ, ВСЕ БУДЕ ПРАЙД”

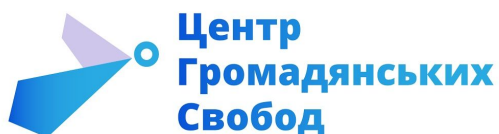
30 • СЕРПНЯ • 2020 Р.

Odesa Pride 2020:
Результати громадського спостереження

Звіт

Київ

2020

Центр Громадянських Свобод

правозахисна організація, яка працює для становлення прав людини, демократії та солідарності в Україні та регіоні ОБСЄ задля утвердження людської гідності.

Основними завданнями організації є: сприяння реалізації реформ, пов'язаних із забезпеченням прав людини; запровадження громадського контролю за діями правоохоронних органів, суддів, органів місцевого самоврядування, документування випадків політичних переслідувань в Криму та міжнародних злочинів на Донбасі, просвітницька діяльність з метою просування цінностей прав людини, участь у програмах міжнародної солідарності.

Група громадського спостереження “ОЗОН”

public monitoring

була створена у січні 2013 року Центром Громадянських Свобод для інституціоналізації системи громадського контролю в країні. Її особливістю є широке залучення на волонтерських засадах звичайних громадян до участі в громадському контролі незалежно від їх спеціалізації та попереднього досвіду.

ОЗОН ставить собі за мету удосконалення роботи органів влади у сфері забезпечення прав та свобод людини через організацію системи контролю за їх діяльністю, а також популяризацію ідей громадського контролю за владою серед українського суспільства. Самою своєю роботою волонтери ОЗОНу змінюють патерналістський підхід у ставленні до влади та привчають як суспільство, так і представників органів влади, до поширеної в демократичних суспільствах концепції “влади як найманого менеджера”, де оцінку ефективності влади дають безпосередньо самі люди.

ВСТУП

З огляду на важливість реалізації свободи мирних зібрань, на кожну державу покладається позитивний обов'язок щодо сприяння та захисту мирних зібрань. Найкращі практики виконання цього позитивного обов'язку детально викладені у “Керівних принципах зі свободи мирних зібрань”, які були підготовлені БДПЛ ОБСЄ при консультативній підтримці Венеціанської комісії Ради Європи. Саме ці стандарти лежать в основі критеріїв моніторингу, який здійснюється групою громадського спостереження “ОЗОН”.¹

30 серпня 2020 року спостереження за акцією “Крокуємо з нами, все буде прайд” здійснювали 3 спостерігачів та спостерігачок ОЗОН близько 2,5 години.

Цей звіт складається із хронології подій, які спостерігачі могли зафіксувати, огляду дій поліції, висновків та рекомендацій за результатами цього моніторингу.

¹ З Інструментами громадського контролю, а саме методологією моніторингу мирних зібрань, принципами роботи, якими користується група “ОЗОН” можна ознайомитися за посиланням: <http://ccl.org.ua/publications/instrumenty-hromadskoho-monitorynhu-myrnyh-zibran-vid-hrupy-hromadskoho-sposterezhennya-ozon/>

Загальна інформація про зібрання та контрзібрання

Запланованим місцем проведення заходу був Приморський бульвар, біля пам'ятника Дюку. Та незадовго до початку акції організатори/ки змінили його, перемістившись до площі перед будівлею Одеської мерії. Згодом у публічних коментарях, вони зазначали, що прийняли таке рішення через присутність на заявленому місці учасників/ць контрзібрання, проконсультувавшись та досягнувши згоди з поліцією.²

Кількість учасників та учасниць зібрання та контракцій

Зважаючи на напади, що відбулися згодом, а також закритий кордон поліції спостерігачам вдалося зафіксувати лише 20 учасників/ць “Крокуємо з нами, все буде прайд”. Тим не менше, нам не відомо, скільки учасників/ць перебували поблизу місця або були змушені терміново його залишити через можливе або фактичне переслідування.

Спостерігачами/ками було зафіксовано присутність різних груп контрзібрань, серед них у групи осіб, що вчиняли напади на поліцію та учасників/ць акції чи брали участь у сутичках. Тим не менше, варто зазначити, що частина учасників/ць контрзібрань не вчиняла насильницьких дій та не закликала до них.

Загалом, участь у контрзібраннях взяли близько 80 осіб, з них 10 були представниками релігійного контрзібрання, близько 50 осіб, що знаходилися із символікою організації “Традиція і порядок” та близько 20 осіб, які знаходилися поруч із релігійним зібранням, але не були його учасниками/цями та через вигуки ідентифікували себе як противники акції ЛГБТК+-спільноти.

Кількість зафіксованих правоохоронців та охорона здоров'я

Охорону громадського порядку забезпечували 152 поліцейських НПУ (ГУНП Одеської області, ПОП, ТОР, поліція діалогу) та військовослужбовців НГУ без урахування груп резерву, які не були помітні спостерігачам/кам.

Охорону здоров'я забезпечували загін швидкого реагування ТХЧУ та 2 карети швидкої допомоги.

Кількість затриманих, розпочатих проваджень у справах про адміністративні правопорушення та кримінальних проваджень

Станом на 11 вересня 2020 року інформацію відповідно до нашого запиту від поліції Одеської області - ми не отримали. Тим не менше, продовжуємо очікувати та згодом проінформуємо про результати на сторінці OZON у [Facebook](https://www.facebook.com/1629723107240597/posts/2715873635292200/?extid=hjh9yLFDntwcnKR&d=n).

2

<https://www.facebook.com/1629723107240597/posts/2715873635292200/?extid=hjh9yLFDntwcnKR&d=n>

Гасла та плакати

Гасла зібрання:

Нет ненависти и фашизму!

Нет - насилью!

Это наша страна!

Одесса - наш город!

Написи на плакатах:

Україна для всіх

Любов варта всього

Кохати це не соромно

Бог любить всех

Моя сім'я - не пропаганда

Де мені шукати щастя, як не дома?

Мене кохають такою, яка я Є

Я хочу жити

Stop spreading hate Досить поширювати
ненависть

Я кохаю! А ти?

Поодинокі вигуки представників:

Грешники, гореть вам в аду!

Україна для Ісуса – геев вон с Одессы!

Гасла контрзібрання ГО

«Традиція і Порядок», «САК против»
та інших :

ЛГБТ і поліція – одна коаліція
(*підарсів)

Одесса без геев!

Ану-ка, давайка, уёбывай отсюда

Один за всех - и все за одного

Україна - не Содом

Написи на плакатах осіб із символікою ГО «Традиція і Порядок»:

Традиція та порядок (прапори ГО)

Україна – не ліберальна помийка

Українська родина – батько, мати,
дитина

Відсядь

Вигуки окремих представників:

Лесбиянство - это страшная болезнь

Мы вас любим, но ходить вам не дадим

ЛГБТ - нарыв на теле Украины

Ганьба

Одесса без извращенцев

Підарсів нахуй

Гасла релігійного контрзібрання:

Одесса - для Ісуса

Україна для Ісуса!

Україна - для Христа

Благословляем на Божий путь

Покайтесь

Покайтесь пока не пізно

Ставайте на коліна і кайтеся

Госпади, спаси их

ЛГБТ геть!

Написи на плакатах релігійного зібрання:

Не спи із чоловіком, як із жінкою, бо це
гидота Біблія Левит 18:22

Існує тільки дві статті

Україна не ліберальна помийка

Хронологія

21 серпня 2020 року на офіційному сайті «Гей-альянс Україна» та в групі «Одеса Прайд 2020» розміщено інформацію щодо відкритих заходів Фестивалю квір-культури «Одеса Прайд 2020». Повідомляється про проведення прайду, запланованого на 30 серпня.

26 серпня з відкритих («Поздняков») та закритих («Протидія ЛГБТ: Осінь 2020») телеграм-каналів стало відомо про набір та відправку прихильників правих цінностей з Одеси та окраїн, а також інших міст України. Ініціатива належала ГО «Традиція та порядок». Для того, щоб приєднатись достатньо було написати в телеграм-бот (@Tradition_and_orderbot).

30 серпня

< August 30, 2020

14:21 | Ukraine, Odes'ka oblast, Odesa, Prymo...

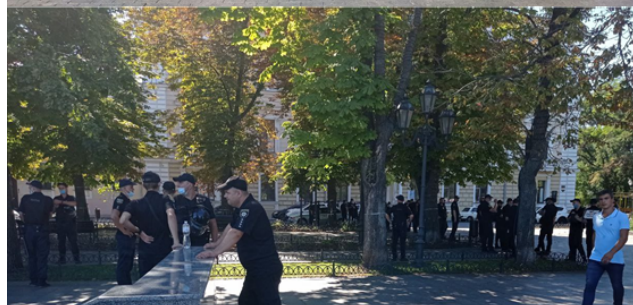

14:21 на вулиці Пушкінській (навпроти Одеського археологічного музею) в напрямку Приморського бульвару зафіксовано 3 автобуси Національної гвардії з військовослужбовцями, військовий та вантажний фургон (останній зі знаком на задній частині кузова внизу «Люди»), в

кузові яких знаходились військовослужбовці Нацгвардії, а також два легкових автомобілі та швидка допомога Нацгвардії.

14:22-14:25 на території від Думської площі до Пам'ятнику Дюку відсутні правоохоронці чи військовослужбовці для забезпечення охорони цієї території. Зафіксовано лише два працівники патрульної поліції, які рухались в напрямку Дюка.

О **14:25**, на момент появи спостерігачів, поліція знаходилася вже на запланованому місці зібрання. Вони перекрили частину Приморського бульвару над Грецьким парком, навколо якої збирались противники Прайду. У цей час люди із символікою ГО «Традиція та порядок» очікували справа від

пам'ятника Дюка. Поліція перекрила прохід по Приморському бульвару від Дюка і до другого виходу з Грецького парку. Вхід в Грецький парк був перекритий лише зі сторони Дюка.

О **15:05** поліція, що знаходилася в кінці Приморського бульвару почала переміщуватися по напрямку до мерії у зв'язку зі зміною локації.

15:06-15:08 Ці ж правоохоронці по дорозі зупиняють противників Прайду, що біжать зі сторони мерії в сторону Дюка. Зафіксовано як людей із символікою ГО «Традиція та порядок» зупиняли, не даючи їм продовжити бігти. При цьому, звичайні перехожі проходили без перепон.

О **14:50** невідомий чоловік із планшетом в руках підійшов до поліції. Після того, як він невпинно повторював про свої права та неможливість їх обмеження поліцією. Останні його пропустили до перекритої частини алеї. Далі чоловік закликав перехожих, йти саме через перекритий шлях, аргументуючи, що поліція не має права обмежувати їх пересування відповідно до Конституції України.

14:55 – поліція почала надавати можливість перехожим перетинати обмежену територію.

Офіційна заява на фейсбук-сторінці «Одесса Прайд 2020» від представників зібрання щодо зміни локації була опублікована о 14:41.³ Поліція рушила до мерії, від якої біг натовп людей. Частина із них – учасники контрзібрання з символікою ГО «Традиція і порядок». Поліція їм перегороджувала шлях.

15:05(15:06)-15:07(15:08) Саме в цей час, як підтверджує онлайн трансляція представника Informer.od.ua⁴ зі сторони мерії, частина противників Прайду дісталися нової локації та напали на учасників Прайду, що намагались підготувати нове місце. Цей ракурс демонструє те, що учасники безпосередньо не супроводжувалися поліцією, яка в цей час лише частково перемістилась до місця нового проведення Прайду.

Минуло близько 30 секунд від моменту нападу на учасників до того, як з'явилися перші військовослужбовці зі сторони мерії; і близько хвилини як з'явилися військовослужбовці НГУ в бронезилетах та формену військовому одязі. Можна стверджувати, що це саме ті військовослужбовці Національної гвардії, що були зафіксовані в автобусах та іншій автомобільній техніці о 14:21 біля Пушкінської. Такий висновок зроблено на підставі того,

³ <https://www.facebook.com/1629723107240597/posts/2715061268706770/>.

⁴ <https://www.facebook.com/igorkravets777/videos/3502361173149737>.

що в цей час більшість правоохоронців, що знаходились на Приморському бульварі від початку, переміщувались або лише планували організацію оточення учасників для забезпечення їх безпеки.

15:08(09) були зафіксовані викрики до поліції, а також докори та агресія з боку людей із символікою ГО «Традиція та порядок» про те, що поліція їх намагалась “обдурити, створивши «фейкову» локацію” від пам’ятника Дюка в бік Воронцовського палацу. На що один із представників правоохоронних органів різко відповів, що поліції нічого не було відомо про зміну локації.

< August 30, 2020

15:09 | Ukraine, Odes'ka oblast, Odesa, Prymo...

О **15:09** в оточенні правоохоронців та НГУ учасники Прайду почали скандувати свої гасла «Нет ненависти! Нет фашизму!». Про серйозні травми не повідомлялось.

У цей же час частина учасників контрзібрання знаходилася на основі фонтана біля Пам’ятнику С. Пушкіну. Спочатку викрики учасників з символікою ГО «ТіП» були поодинокими, трохи пізніше вони почали організовано кричати «А-нука, давайка, убывай отсюда!».

До **15:10(15:11)-15:13** фактично продовжувалася мобілізація правоохоронців та НГУ для максимального розмежування учасників Прайду та їх противників.

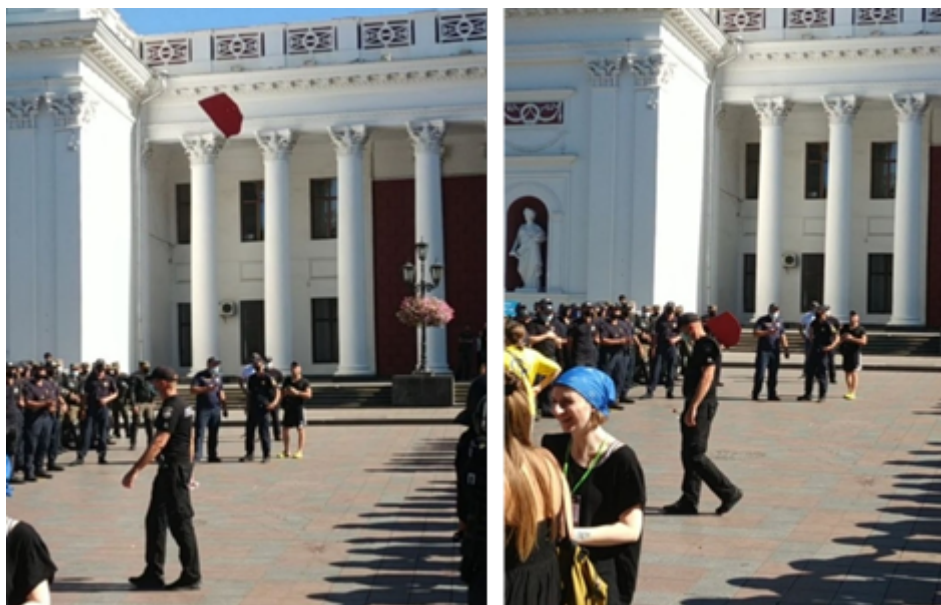
15:13 – сутички між поліцією, яка не дозволяла атакувати учасників, та противниками Прайду розгорнулись з новою силою. В учасників та поліцію летіли різні предмети, проти співробітника поліції, було застосовано сльозогінний газ. У момент відводу постраждалого поліцейського долучився ПОП.

З приходом ПОП збільшується відстань між зібраннями. Поліція попросила відійти та звільнила території біля фонтану від представників із символікою ГО «ТіП», релігійного зібрання, представників ЗМІ та перехожих.

Наступом ПОП відтіснила агресивно налаштованих противників Прайду, які хотіли атакувати учасників, в сторону Дюка (за декілька метрів від пам'ятника Пушкіну). Противники Прайду висловлювали своє обурення не зовсім цензурно.

Декілька разів було помічено як правоохоронці підбирали різної форми смкості з невідомими речовинами, які кидала частина учасників контрзібрання.

Оскільки розмежування між противниками Прайду та його учасниками було значним, предмети різної форми часто були направлені проти представників правоохоронних органів та НГУ. На фото нижче чітко видно як предмет червоної форми летить в сторону правоохоронців (за долю секунди до удару).

На фото видно сліди яєць на бронежилетах співробітника ПОП. У момент, коли агресивно налаштовані противники Прайду почали розпилювати сльозогінний газ, а також кидатися у бійку, поліція стала на захист представників зібрання, а також людей, які знаходилися на місці події. Ми зафіксували 3 постраждалих

поліцейських.

< August 30, 2020

15:17 | Ukraine, Odes'ka oblast, Odesa, Prymo...

15:17 – організація додаткового розмежування для збільшення відстані між учасниками Прайду та його противниками. Учасники контрзібрання скандують «ЛГБТ і поліція – одна коаліція!». Деякі представники організації викрикують наступний варіант «ЛГБТ і поліція – одна коаліція підарасів!»

< August 30, 2020

15:19 | Ukraine, Odes'ka oblast, Odesa, Prymo...

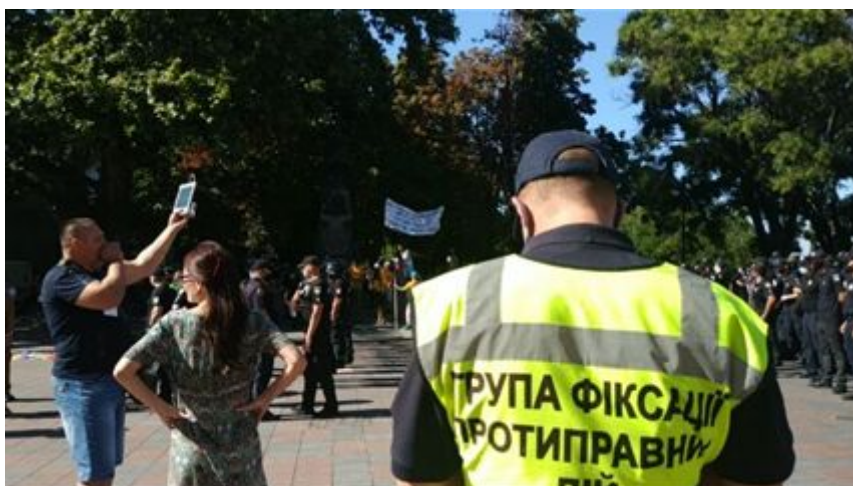

15:19-15:20 – учасники із групи осіб з символікою ГО «Традиція та порядок» публічно розривають та топчуть ЛГБТ+-символіку.

15:21 – після того як поліція розмістилась по вертикалі Думської площі, поліція почала реагувати на дії противників Прайду затриманнями.

15:22 – чоловік, який представляв себе як ЗМІ, постійно викрикує «Україна – не Содом» та «Підараси» (*на фото нижче*). Протягом всього часу працює група фіксації протиправних дій.

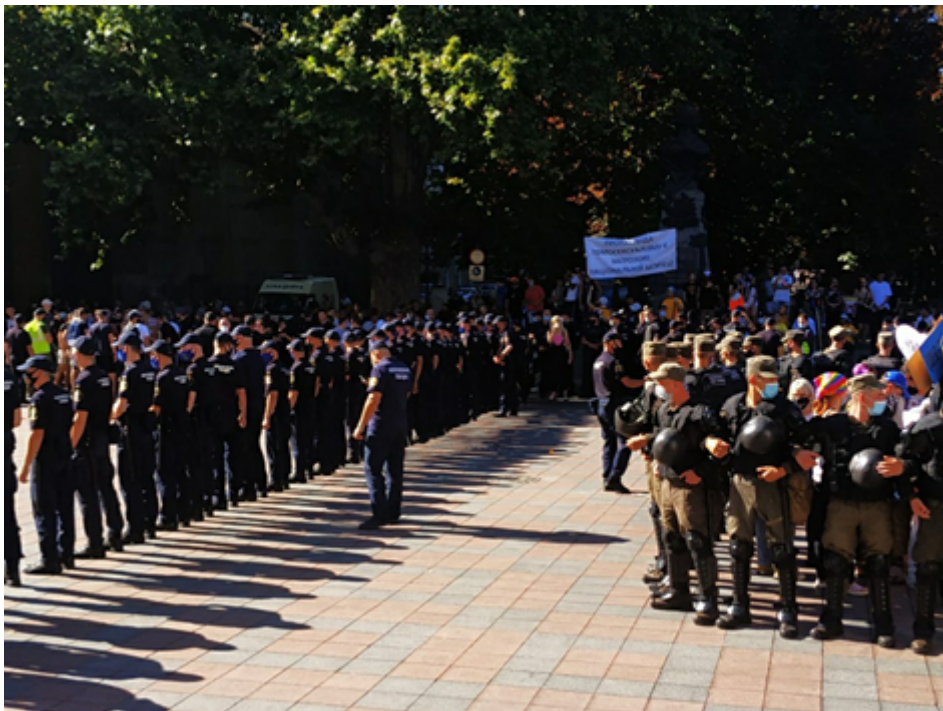
15:38 – чоловік, якого затримали, знову з'являється на Думській площі, та конфліктує з поліцією.

На місці була присутня поліція діалогу, яка розділилася на декілька груп, які знаходилися на різних сторонах локації, зокрема із обох сторін пам'ятника Пушкіну. Поліція діалогу ввічливо і професійно розмовляла як із представниками зібрань, так і з окремими громадянами, які проявляли інтерес до заходу.

15:43 – звільнення Фонтану від учасників релігійного зібрання, яке весь цей час проходило паралельно Прайду та прихильників ГО «ТіП».

З **15:17-16:33** учасники Прайду знаходяться під захистом правоохоронців та військовослужбовців.

16:33-16:39 – учасників Прайду частинами супроводжують з Думської площі. Прайд завершився. Одного чоловіка поліція затримала, тому що той нецензурно висловився. Але втрутилися журналісти і чоловіка відпустили. Поліція виводила учасників акції по декілька осіб. Їх супроводжували поліція діалогу і ТОР.

ГАЛЕРЕЯ

Висновки

Провівши аналіз наявної інформації ми виокремили ряд питань, які мали бути враховані або є точкою росту для поліції в регіоні для виправлення помилок чи покращення майбутніх операцій з охорони громадського порядку на мирних зібраннях з високим рівнем конфліктності.

Володіння інформацією

Одним із чотирьох принципів забезпечення правопорядку під час публічних зібрань є володіння інформацією, який передбачає збір та аналіз інформації про наміри та очікування різних груп. Необхідним є також збір інформації про осіб, які можуть розглядатися як джерело ризику, а також про історію напружених та небезпечних ситуацій, які мали місце раніше з такими групами.

Оцінка ризиків

Оцінка ризиків є невід'ємною частиною процесу прийняття рішень на всіх етапах планування, підготовки та забезпечення проведення публічних зібрань. Володіння інформацією є основою процесу оцінки і являє собою результат збору оперативних даних. Один із практичних і ефективних підходів полягає у визначенні **обмеженої кількості потенційних (альтернативних) сценаріїв** і пов'язаних із ними ризиків для учасників зібрання, а також для тих, кого цей захід може торкнутися, і тих, хто забезпечує його проведення.

Командири повинні визначити конкретні ризики (наприклад, ризики, пов'язані з присутністю набагато більшої кількості учасників, ніж очіувалося, або з появою контрдемонстрантів) і способи їх нейтралізації. Необхідно спланувати дії в надзвичайних ситуаціях та на випадок розвитку негативних сценаріїв.

Відповідно до моделі прийняття рішень ризики і загрози повинні бути визначені до того, як будуть сформульовані стратегічні цілі, конкретні поліцейські завдання з охорони правопорядку і план дій в надзвичайних обставинах. Ризики і загрози також слід брати до уваги при виборі між різними варіантами тактичних дій; одночасно слід враховувати ризики і загрози, пов'язані з реалізацією таких дій. Оскільки в ході зібрання ризики і загрози можуть змінюватися, необхідна динамічна оцінка ризиків протягом усього заходу.

Опублікована організаторами акції “Крокуємо з нами, все буде Прайд” інформація свідчить про те, що до дня проведення заходу було проведено серію окремих зустрічей, зокрема з Консультативною місією Європейського союзу. Тим не менше, дії поліції під час самої події не показали готовності правоохоронців до відпрацювання інших сценаріїв розгортання подій у випадку погіршення оперативної обстановки.

Ефективне запобігання нападам

Саме ефективне оцінювання ризиків та швидке прийняття рішень при погіршенні ситуації мало запобігти ситуації, коли на початку зібрання організатори/ки та учасники/ці залишилися на альтернативному місці без супроводу поліції, де на них було скоєно напад.

Проблема ідентифікації

Частина правоохоронців піднімала козирки шоломів та таким чином закривала номери. Шоломи повинні мати особистий номер поліцейського, для того щоб спростити ідентифікацію співробітника (в разі, якщо він здійснює неправомірні дії, а також для взаємодії з командуванням і вирішення питань, пов'язаних зі станом поліцейського і наданням йому медичної допомоги).

Охорона здоров'я

На місці проведення зібрання було зафіксовано лише одну карету швидкої допомоги, попри те, що допомоги потребували як мінімум троє поліцейських, але також і учасники зібрання. Відтворення хронології подій дозволило встановити, що оперативної медичної допомоги співробітникам поліції не було надано також, що, у випадку ураження сльозогінним газом, може, призводити до погіршення стану. Крім того, при оцінці ризиків та плануванні операції слід враховувати й планування екіпірування правоохоронців, що залучаються та яке може захистити їх від наслідків безпосереднього нападу.

Рекомендації

Органам місцевого самоврядування

1. Забезпечити охорону здоров'я учасників мирних зібрань та інших осіб під час заходів із високим рівнем конфліктності, залучаючи на місце достатню кількість медиків та карет швидкої допомоги.

Національній поліції України

1. Провести службову перевірку щодо організованої операції з охорони публічного порядку на мирному зібранні, де відбулося низка нападів та порушення громадського порядку.

2. Забезпечити подальшу підготовку працівників поліції для їхньої роботи в антиконфліктних групах, а також присутність необхідної кількості таких поліцейських під час проведення мирних зібрань та масових заходів.

3. Проводити ефективну оцінку ризиків при плануванні операції з охорони громадського порядку на мирних зібраннях та відпрацювання найбільш реалістичних варіантів розгортання подій.

4. Забезпечити та підтримувати під час зібрання належний рівень комунікації між підрозділами поліції, що залучаються до охорони громадського порядку та організаторами/ками зібрання, задля ефективного реагування на непередбачувані ситуації та незаконні дії, які загрожують безпеці учасників/ць зібрання.

5. З урахуванням запити учасників/ць мирного зібрання, узгоджувати спільні дії для забезпечення громадської безпеки. Після зібрання проводити спільний аналіз дій правоохоронних органів та учасників/ць зібрання для покращення забезпечення свободи мирних зібрань в Україні.

6. Забезпечити ретельне, об'єктивне та неупереджене розслідування нападів на учасників/ць акції "Крокуємо з нами, все буде прайд".

7. Належним чином кваліфікувати злочини, пов'язані з нападами, враховуючи тяжкість наслідків дій нападників та характер тілесних ушкоджень, завданих постраждалим. Врахувати мотив вчинення злочинних дій відповідно до статті 161 Кримінального Кодексу «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками» та кваліфікувати дії нападників як злочини на ґрунті ненависті.

8. Взяти під належний контроль дотримання співробітниками/цями Національної поліції України, що залучаються до охорони громадського порядку під час мирних зібрань, правил носіння однострою та ЗУ «Про Національну поліцію України» у тих частинах, що стосуються носіння знаків розрізнення.

Дякуємо нашим спостерігач(к)ам, які брали участь у спостереженні та
уможливили створення цього звіту!

Звіт підготували:

Дарія Бучинська
Павло Бучинський
Наталія Дерев'янка
Любов Галан
Вікторія Музика

У випадку будь-яких питань щодо звіту звертайтеся, будь ласка, на електронну пошту
ozon.monitoring@gmail.com

